

цю МО прямо чи опосередковано найчастіше передають похідні від іменників (59% фітономенів), рідше – дієслів (18%), дієслівно-іменникових (12%), числівниково-іменникових і прикметниково-іменникових словосполучень (по 5,5%). МО “цілющі властивості” особливо продуктивно використана при номінації дикорослих трав’янистих рослин.

ЛІТЕРАТУРА

1. Грінченко Б. Д. Словарь української мови : у 4 т. / упорядк. з додат. власного матеріалу Б. Грінченко. Київ : Вид-во АН УРСР, 1958.
2. Журба І. Я. Особливості лексики говірок Миколаївщини. *Пр. XIII респ. діалектолог. наради*. Київ : Наук. думка, 1970. С. 293–296.
3. Журба І. Я., Іванченко Г. М. Особливості лексики говорів Миколаївщини. *XIII респ. діалектолог. нарада* : тези доп. Київ : Наук. думка, 1969. С. 58–60.
4. Пелих Г. Ф. Деякі синтаксичні особливості надбужьких говірок на Первомайщині. *Пр. X респ. діалектолог. наради*. Київ : Вид-во АН УРСР, 1961. С. 176–185.
5. Пелих Г. Ф. Прибугские говоры Первомайского района Николаевской области (Фонетико-грамматические особенности) : автореф. дисс. ... канд. филол. наук : Київ, 1962. 16 с.
6. Радзявичюте А. Л. Дендронимы и производные от них образования в балтийских языках (принципы номинации) : автореф. дисс. ... канд. филол. наук : Вильнюс, 1988. 17 с.
7. Словник української мови : в 11 т. / ред. колег. І. К. Білодід (голова) та ін. Київ : Наук. думка, 1970–1980.
8. Терешко Л. С. Украинские говоры Южного Побужья : автореф. дисс. ... канд. филол. наук : Одесса, 1954. 16 с.
9. Фроляк Л. Д. Мотивація діалектної ботанічної лексики у лексикографічному аспекті. *Актуальные проблемы исторической лексикологии и лексикографии восточнославянских языков* : тез. докл. 2-й Всесоюз. конф. : у 2 ч. Днепропетровск : Изд-во Днепропетр. гос. ун-та, 1988. Ч.2. С. 213–215.
10. Шамота А. М. Назви рослин в українській мові. Київ : Наук. думка, 1985. 159 с.

УДК 811.111`42 : 82 – 1

DOI <https://doi.org/10.26661/2414-9594-2018-2-08>

ЛІНГВОКОМУНІКАТИВНІ ОСОБЛИВОСТІ ПОЕТИЧНОГО ТЕКСТУ

Москвичова О. А., к. філол. н., доцент, докторант

Херсонський державний університет

вул. Університетська, 27, м. Херсон, Україна

oksana20121980@gmail.com

Статтю присвячено лінгвокомунікативним особливостям поетичного тексту, котрі обумовлені використанням у тканині вірша певних комунікативних моделей. Установлено, що поезія постає комунікативним процесом і результатом творчої діяльності поета, спричиненої мовними, естетичними та соціальними факторами. Зазначено, що тропеїчність сприяє лінгвостилістичному втіленню естетичності поетичних текстів та реалізації у віршах основних філософських естетичних категорій та естетичної функції.

Ключові слова: картина світу, поетична модель світу, естетика, естетичні категорії, лінгвокомунікативні особливості поетичного тексту.

LINGUISTIC AND COMMUNICATIVE PECULIARITIES OF POETRY

Moskvichova O. A., PhD in Philology, Associate Professor, doctoral student

*Kherson State University
Universitetskaya Str., 27, Kherson, Ukraine*

The article is dedicated to linguistic and communicative peculiarities of poetry that are governed by the communicative models embodied in the verse. It is proved that poetry is the communicative process and tropes help to reflect esthetic categories and functions in poetry. In the article is observed the embodiment of reality in the poetic picture of the world of the British poetry of the XIX-XXIth centuries by means of the linguistic and poetic analysis of tropes as the way to actualize cognitive processes of the formation of the picture of the world. By means of linguistic, poetic and cognitive analysis is investigated the cognitive style of poets of the British romantic, modern and post-modern periods. From the position of cognitive linguistics and cognitive poetics poetry is analyzed in the article as the embodiment in the poetical work of the result of cognition of a poet and his interpretation of reality from the position of his physical, social and cultural experience. In cognitive poetics is accentuated the viewpoint of the researches of poetry on the metaphorical human's cognition and the possibility to conceptualize reality by a human on the basis of corporal experience. In the reconstruction of the poetical model of the world of the British poetical texts of the XIX – XXIth centuries is accentuated on the notion of poetry and poetic texts, on the reflection of reality in poetry, on esthetic aspect of poetry and on linguistic and communicative peculiarities of poetry. The article is actual as the generalization of linguistic, poetic and cognitive paradigms aimed on the construction of the model of the world of different cultural and historic periods. The aim and the results of investigation are determined by the specification of the poetical viewpoint embodied in the British poetry of romantic, modern and post-modern periods.

Key words: the picture of the world, the poetic model of the world, esthetics, esthetic categories, linguistic and communicative peculiarities of poetry.

Наявність естетичної комунікації в поезії та лінгвокомунікативні особливості поетичного тексту обумовлені використанням поетом у вірші певних комунікативних моделей, реалізація яких спричинена складним і багатовекторним характером адресованості вірша, спрямованістю на тотожного адресанта й адресата й на випадкового адресата та автокомунікацію (діалог поета з самим собою у формі риторичних запитань) в інтенції поета вплинути на читача й викликати у нього естетичні переживання [1; 2; 3, с. 81-86]. Естетичній поетичній комунікації властива експліцитність або імпліцитність адресата, апеляція до реального чи уявного співрозмовника [1; 2; 3, с. 81-86]. Позиція адресата віршованого тексту виражається за допомогою використання поетом займенників “Я” / “*ти*” / “*він*”, а естетична комунікативність поезії окреслена д таких різновидах поетичних “*ти-висловлювань*”, як [1; 2; 3, с. 81-86]:

Модель “Я – *Ти*” або діалогізація автокомунікативної моделі “ $Я^1 – Я^2$ ”, котра означається тотожністю адресата (читача) та авторського “Я” за умовною номінацією “*Ти*” та відсутністю дистанції між адресантом (поетом) та адресатом (читачем) у межах комунікативної рамки “Я – *Ти*”. “Я” у такій моделі естетичної поетичної комунікації постає синонімом до “*Ти*”.

Модель “Я – *Ти*” як результат порушення естетичного автокомунікативного процесу між поетом і читачем. Модель визначається збільшенням відстані між ними, не визначеною комунікативною позицією адресанта і, як результат, створенням імітації усного діалогу між поетом та читачем.

Модель “Я – *Ти*” як результат відсутності естетичного автокомунікативного процесу і виникнення відкритого діалогу між поетом і читачем [1; 2; 3, с. 81-86].

Поетичний текст є повідомленням інформації та естетичною комунікацією одночасно [1; 2; 3, с. 81-86]. Відсутність експліцитного адресата (“*ти*”) сприяє зверненню поета до самого себе у формі автокомунікації. Поезії властива експліцитність “Я” більш частіше, ніж експліцитність “*Ти*”. Останнє може бути подібним до “Я”, а також поставати неживим предметом, абстракцією, будь-якою людиною, людством взагалі, власне читачем. Експліцитність “Я” характеризується наявністю у тканині вірша ліричного “Я”, котре ототожнюється з поетом або є подібним до нього ліричним героєм, а також особи, котра відрізняється від поета (наприклад, жінки, коли поет є чоловіком) [1; 2; 3, с. 81-86].

У результаті зазначеної естетичної комунікації у межах поетичного тексту виникає складна система відносин між експліцитними й імпліцитними персонажами, їх співвіднесення з реальними історичними персоналіями, виникає подібність між поетом і ліричним героєм вірша [1; 2; 3, с. 81-86]. Естетичний комунікативний аспект поезії пов'язаний з комунікативним зв'язком між адресантом та адресатом, їх контактом і співпереживаннями, виникненням зацікавленості в читацької аудиторії особистістю та життям самого поета [1; 2; 3, с. 81-86].

Актуальність статті визначається її відповідністю загальним спрямуванням сучасної лінгвістики на вивчення зв'язку між мовою, мисленням і культурою, на розробку способів експлікації концептуального змісту поетичних текстів для реконструкції світобачення поетів шляхом конструювання і декодування поетичної моделі світу. Стаття є актуальною у світлі тенденцій сучасних поліпарадигмальних досліджень, оскільки є узагальненням і систематизацією трьох лінгвістичних парадигм (лінгвопоетичної, лінгвокогнітивної і поетико-когнітивної), спрямованих на побудову поетичної моделі світу як конструкта, у якому втілено глибинний смисл поетичних текстів у різні культурно-історичні періоди.

Метою статті є дослідження лінгвокогнітивних механізмів формування та декодування поетичної моделі світу, якою вона постає у поетичних текстах Великої Британії ХІХ–ХХІ століть, для розкриття специфіки поетичного світосприйняття, втіленого у поезії британського романтизму, модернізму і постмодернізму.

Досягнення поставленої мети зумовлює розв'язання таких **завдань**:

визначити особливості поетичного тексту як специфічного засобу відтворення дійсності і форми естетичної комунікації у лінгвопоетичних дослідженнях;

з'ясувати сутність потрактування поетичного тексту в контексті теорії когнітивної лінгвістики, зосередивши увагу на художній картині світу і моделі світу в поетичних творах;

висвітлити специфіку поетичного тексту в ракурсі теорій когнітивної поезики, зокрема теорії втіленого розуміння, теорії концептуальних тропів, теорії концептуальної інтеграції ментальних просторів.

Об'єктом дослідження постають лексико-семантичні тропи (епітет, метафора, образне порівняння, метонімія, оксиморон та метаморфоза) у британських поетичних текстах ХІХ–ХХІ століть як вербальні засоби актуалізації когнітивних процесів формування поетичної моделі світу.

Предмет дослідження становить когнітивний потенціал тропів як вербальних засобів об'єктивації лінгвокогнітивних механізмів формування та декодування поетичної моделі світу, опрідметненої у словесній тканині поетичних творів британського романтизму, модернізму і постмодернізму.

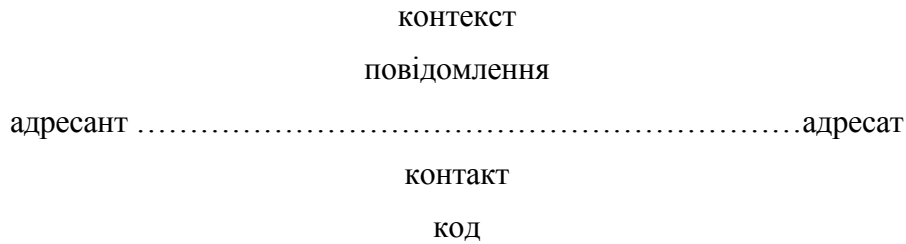
Наукова новизна дослідження полягає в тому, що в ньому *вперше* в сучасному мовознавстві:

буде виявлено роль лексико-семантичних тропів, насамперед епітета, метафори, образного порівняння, метонімії, оксиморону та метаморфози, в об'єктивації таких когнітивних процесів формування поетичної моделі світу, як фокусування, аналіз, синтез, абстрагування, специфікація, конкретизація, асоціація та порівняння;

буде встановлено когнітивне підґрунтя формування поетичної моделі світу та простежено його динаміку в британській поезії романтизму, модернізму і постмодернізму;

буде змодельовано концептуальні тропи поетичної моделі світу і досліджено історично зумовлені тенденції концептуалізації особливостей поетичного світобачення британських поетів романтизму, модернізму і постмодернізму.

У процесі висвітлення лінгвокомунікативних особливостей поетичного тексту актуальною постає модель комунікативних ситуацій, котра була запропонована Р. Якобсоном і набула різноманітного дослідження. Як відомо, указана модель є такою [4, с. 21-114]:

На основі цієї моделі виокремлено два види каналів комунікації, тобто “Я – ВІН” та “Я – Я”, де “Я” - суб’єкт передачі інформації, а “ВІН” - об’єкт, котрий отримує інформацію, адресат. Схема передачі інформації за комунікативним каналом “Я – Я” постає релевантною у відношенні до поетичного тексту, оскільки вірш є повідомленням інформації поетом насамперед самому собі у його прагненні поділитись своїми власними переживаннями з читачем у процесі створення ним поетичного тексту. Потім комунікативний аспект поетичного тексту підпорядковується комунікативній моделі “Я – ВІН”, коли вірш набуває оформлення текстуально, тобто його надруковано і поет має змогу усно репрезентувати поетичний текст читачу. Так, у комунікативній схемі “Я – Я” як адресантом, так і адресатом є сам поет, а у схемі “Я – ВІН” змодельовано комунікацію поета з читацькою аудиторією. У вказаних схемах елементи “Я – Я” та “Я – ВІН” змінюються, а сталими є код та повідомлення [4, с. 21-114].

Поетичні тексти створюються поетом за рахунок своєрідного “хитання”, оскільки тексти, котрі виникають у межах комунікативної схеми “Я – ВІН”, функціонують як поетичні автокомунікації і поетичний текст, у такий спосіб, постає перетворенням із задуму поета в код. Вірш виникає в уяві поета і набуває текстового втілення у надрукованому вигляді у збірці або книзі. У процесі написання вірша актуальною є комунікативна схема “Я – Я”, тому що поет ніби розмовляє із самим собою, відбувається автокомунікація. Тільки друкування вірша або його графічна репрезентація на аркуші паперу сприяє адресованості поетичного тексту окремому читачу або загальній читацькій аудиторії. Так, вірш змінює позицію з комунікативної схеми “Я – Я” до “Я – ВІН”. З моменту створення вірша до його текстової репрезентації він нібито “хитається” з однієї комунікативної схеми “Я – Я” до іншої – “Я – ВІН”. Здатність вірша викликати в читача естетичні переживання призводить до повернення поетичного тексту в межі комунікативної схеми “Я – Я”, оскільки читач замислюється над прочитаним віршем, переживає певні естетичні емоції і виникає автокомунікація читача із самим собою [4, с. 21-114].

Взаємовідношення між поетичним текстом та читацькою аудиторією характеризується взаємною активністю, тому що вірш спрямований на уподібнення аудиторії самому собі у прагненні нав’язати читачам свою систему кодів. Можливість комунікації поета з його аудиторією ґрунтується на наявності спільної пам’яті в поета та читачів. Указана спільна пам’ять сприяє виникненню різниці між поетичними текстами, котрі спрямовані до всіх читачів, до будь-якого адресата, а також до відомої поету особи. У такому випадку спільна пам’ять обумовлена спільною культурою, вона позбавлена індивідуальних рис, є абстрактною і включає в себе абстрактний мінімум культурного досвіду та знань поета й читача. Так, у такий спосіб, створюються поетом поетичні тексти, котрі багаті на еліпси, натяки, складні прагматико-референціальні відношення. Такий поетичний текст спрямований на абстрактного поету співрозмовника, носія загальної культурної пам’яті нації, позбавленого особистісного й індивідуального досвіду. Вірш адресовано всім і кожному [4, с. 21-114].

Зовсім інакшого втілення набуває поетичний текст, спрямований на відомого поету читача, котрого може бути позначено у вірші або займенником, або власним ім’ям особистості. Так, об’єм пам’яті, спільної для поета та адресата віршованого повідомлення, є відомим та інтимно близьким. У такому віршованому тексті немає зайвих детальних подробиць, оскільки поету достатньо апелювати до пам’яті адресата. Натяк постає засобом для актуалізації спільної пам’яті, а у самому поетичному тексті поет використовує еліптичні конструкції, локальну семантику, що сприяють формуванню “домашньої” або “інтимної” лексики. Такий поетичний

текст спрямовано до обраної читацької аудиторії і тільки знання певних мовних та культурних кодів уможлиблює декодування та інтерпретацію вірша. Контекстуально поетичний текст містить згорнуту комунікативну схему і у процесі декодування у ньому позиції автора читач реконструює комунікативні схеми “Я – Я” та “Я – ВІН”. Постає можливим виокремити особистість поета у створеному ним поетичному тексті, його автокомунікативний поетичний задум, його прагнення вплинути на читачів. У процесі читання поетичного тексту читацька аудиторія та пов’язані з нею прагматичні аспекти обумовлені типом вірша та його естетичною цінністю. Так, вірш, присвячений коханням або дружбі, у процесі написання адресовано одній особі, а після публікації – будь-якому адресату і, у такий спосіб, відбувається перетворення вірша з особистісного до загального. Зміна читацької аудиторії сприяє зміні об’єму загальної пам’яті між поетом та читачами. Поетичний текст, котрий містить у своєму контексті конкретне біографічне звернення, характеризується подвійною адресацією, оскільки поетом створюється звернення до одного адресата і до всієї його читацької аудиторії [4, с. 21-114].

Зорієнтованість поетичного тексту на певний об’єм загальної пам’яті адресатів автоматично обумовлена комунікативною функцією вірша і постає важливим його елементом. Особистість, якій адресовано поетичний текст, конструюється поетом у вірші як носій загальних, абстрактних, загальнокультурних, державних та національних цінностей та суспільної пам’яті. У випадку знайомого поету адресата він звертається до нього не як до невідомої особи і уникає багажу абстрактної пам’яті національної спільноти [4, с. 21-114].

Натомість у процесі реальної комунікації використання учасниками офіційного або розмовного стилю обумовлено їхніми відносинами між собою. У процесі поетичної комунікації знайомство поета та читача сприяє переміщенню комунікації по шкалі ієрархії від офіційної до інтимної. Сам поет окреслює ступінь близькості між собою та читачем, використовує різноманітні стилістичні прийоми та виразові засоби. Читач має певне реальне відношення до поетичного тексту, а гра поета з реальною та уявною читацькою прагматикою викликає специфіку естетичного переживання у вірші. Поет довільно змінює об’єм читацької пам’яті і здатен змусити читачів згадати те, що їм було не відомо, проте вказана інформація належить до культурного пласту епохи окремої нації, оскільки людство не забуває реального змісту своєї культурної пам’яті. Отже, поетичний текст одночасно обирає свою аудиторію, а читацька аудиторія – свій поетичний текст [4, с. 21-114].

Комунікативний аспект поетичного тексту підпорядковано таким вимогам [4, с. 21-114]:

Поетичний текст передається у межах певної комунікативної ситуації, котра може виникнути у процесі читання поетом свого вірша аудиторії вголос або у процесі читання особистістю поетичної збірки поета.

Поетичний текст не виникає до процесу комунікації поета з аудиторією, а у процесі живого спілкування з читачами, тобто без підготовки, експромтом.

У першому випадку виникає актуалізація поетичного тексту від стану текстової репрезентації у книзі до її вербального й акустичного втілення поетом перед своєю читацькою аудиторією і її набуття реального втілення у свідомості читачів. Комунікативний аспект поетичного тексту обумовлений його здатністю бути вираженим, представленим адресантом (поетом) адресатам (читачам). У такий спосіб поетичний текст набуває додаткового інтонаційного, кінетичного, мімічного забарвлення і нібито оживає в уяві читача, оскільки у процесі реальної комунікації з поетом уможлиблюється досягнення читачем поетичної інтенції й задуму, естетичного спрямування вірша [4, с. 21-114].

У другому випадку поетичний текст не трансформується з текстової до вербальної реалізації, а створюється у процесі комунікації поета зі своєю читацькою аудиторією. Читач переживає разом з поетом етапи від поетичного задуму до репрезентації вірша у книзі або перед адресатами, генерує його [4, с. 21-114].

Єднає запропоновані аспекти комунікативності поетичного тексту тропеїчне забарвлення віршів, а також різноманітні стилістичні прийоми та виразові засоби, котрі поет використовує у своїй поетичній творчості задля створення образності у вірші. У комунікативному ракурсі тропи постають тими елементами, між якими у межах будь-якого контексту створюється адекватність. Тропи становлять сутність творчого мислення, сприяють виникненню аналогії між абстрактними ідеями, мають ознаки риторичності [4, с. 21-114].

Слід зауважити, що як в комунікативному аспекті, так і в лінгвістичному існують епохи, що багаті на використання поетами тропів у своїй творчості. Так, до таких культурно-історичних періодів належать середньовіччя, бароко, романтизм, модернізм та постмодернізм. В епоху середньовіччя доміантним тропом є метафора і між метафоричним вираженням та метафоричним змістом устанавлюються складні семантичні відношення нерівності й неоднозначності, котрі виключають раціоналістичну операцію взаємозаміни в обох напрямках. Епоха бароко ознаменована складним й ірраціональним метафоричним відношенням вираження й змісту. Романтизм характеризується виникненням іншого ідейно-культурного підґрунтя для реалізації тропів у поетичній творчості, оскільки вибір поетом тропів обумовлено романтичними канонами, які диктували вимоги прикрашати поетичні тексти різними тропами та стилістичними прийомами й виразовими засобами. У цей період метафора та метонімія набувають дифузного злиття і доміантною є тропеїчність як основа формування поетичного стилю. Органічний синтез, злиття різних сторін життя, неможливість у повній мірі змалювати сутність життя та буття без застосування тропів сприяють виникненню метафоричного та метонімічного перекодування знаків різноманітних семіотичних систем і, відповідно, впливають на комунікативні особливості поетичних текстів романтизму. Модернізм та постмодернізм ознаменовані виникненням таких тропів, котрі одночасно можуть бути декодовані й інтерпретовані як метафори та як метонімії, а також вони отримали семіотичного забарвлення. У кожен із зазначених культурно-історичних періодів головною ознакою поетичної тропеїки є тропеїчність творчого поетичного мислення [4, с. 21-114].

Отже, у процесі створення поетичного тексту поет (адресант) створює комунікативний канал, через який він передає адресатам (читачам) нові поетичні тексти шляхом кодування у межі комунікативних схем “Я – Я” та “Я – ВІН”. Поетичний текст набуває трансформації, його смислове навантаження ускладнюється за рахунок зорієнтованості до спільної пам’яті між поетом та читачем, а також за рахунок стилістичного та тропеїчного забарвлення поетичного тексту, його образності. У такий спосіб поетична творчість поета збагачується стилістичними прийомами та виразовими засобами, можливою постає віддзеркалення поетичної картини світу поета та культурно-історичної епохи. У процесі читання читач повторює слідом за поетом процес написання ним вірша, декодує поетичну інтенцію та комунікативне спрямування поетичного тексту. Між поетом та читачем виникає ситуація розуміння або не розуміння завдяки єдності систем кодування та декодування поетичного тексту, культурної традиції, стилістичних мовних засобів, пам’яті. Поетичний текст та читач ніби шукають взаєморозуміння, налаштовуються один для одного. Вірш постає співрозмовником у діалозі і змінює своє інформаційне наповнення залежно від аудиторії. Читач, у свою чергу, використовує гнучкість для інтерпретації поетичного тексту. Важливою умовою поетичної комунікації між поетом та читачем відіграє як розуміння вірша адресатом, так і не розуміння. Один поетичний текст може бути зрозумілим і складним для інтерпретації одночасно залежно від пам’яті, знань, досвіду читача. Тільки здатність читацької аудиторії сприйняти й вірно інтерпретувати та декодувати поетичний текст, естетичну інтенцію поета, сприяє ефективній комунікації поета з читацькою аудиторією.

Перспектива подальших досліджень обумовлена вивченням специфіки відтворення дійсності у поетичній моделі світу, якою вона постає у британських поетичних текстах ХІХ–ХХІ століть, шляхом лінгвопоетичного аналізу лексико-семантичних тропів як вербальних засобів актуалізації когнітивних процесів формування поетичної моделі світу, а також виявленню аксіологічно забарвлених глибинних смислів, специфічних для когнітивного стилю поетів

британського романтизму, модернізму і постмодернізму, шляхом лінгвокогнітивного і поетико-когнітивного аналізу визначеної тропеїки, що передбачає застосування когнітивно-дискурсивних стратегій інтерпретації смислу поетичної моделі світу, а саме: реконструкцію аксіологічно навантажених художніх концептів як складників поетичної моделі світу, моделювання концептуальних тропів як когнітивного підґрунтя формування поетичної моделі світу та конструювання концептуальних блендів як емергентних когнітивних структур втіленого розуміння у поезиці британського романтизму, модернізму і постмодернізму.

ЛІТЕРАТУРА

1. Безкровна І. О. Комунікативна структура поетичного тексту (семантичний та прагматичний аспекти) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.02. Київ, 1999. 20 с.
2. Болотнова Н. С. Коммуникативная стилистика текста : словарь-тезаурус. Москва : Флинта, Наука, 2009. 384 с.
3. Загнітко А. Лінгвістика тексту : хрестоматія. Донецьк : ДонНУ, 2009. С. 81 – 86.
4. Лотман Ю. М. Внутри мыслящих миров. Человек – текст – семиосфера – история. Москва : “Языки русской культуры”, 1996. С. 23 – 114.

УДК 81' 373. 21 : 930 : 159. 953. 2

DOI <https://doi.org/10.26661/2414-9594-2018-2-09>

УРБАНОНІМИ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ІСТОРИЧНОЇ ПАМ'ЯТІ

Павленко І. Я., д. філол. н., професор

Запорізький національний університет

вул. Жуковського, 66, м. Запоріжжя, Україна

irinaznu@gmail.com

Стаття присвячена філологічним (насамперед лінгвістичним) аспектам вивчення історичної та культурної пам'яті. Дослідження спирається на думку про відбиття на мапі сучасного міста декількох, інколи ворогуючих між собою, типів історичної пам'яті, закованої у пам'ятках матеріальної культури. Водночас формулюється гіпотеза про надзвичайні можливості урбанонімії як засобу творення мнемонічного коду. На матеріалі зіставлення старих та нових годонімів оновлення топонімікону Запоріжжя під час упровадження заходів з декомунізації розглянуто зміни у номінації об'єктів міського простору, пов'язані з процесами трансформації та кореляції пам'яті про минуле й формуванням певних векторів знання про сьогодення країни й міста.

Ключові слова: історична пам'ять, культурна пам'ять, мнемотор, мнемонічний код, топонім, урбанонім, хоронім, годонім.

URBANONYMS AS A MEANS OF FORMING HISTORICAL MEMORY

Pavlenko I.Ya., Doctor of Philology, Professor

Zaporizhzhia National University,

Zhukovsky Str., 66, Zaporizhzhia, Ukraine

The article is devoted to the philological aspects of studying the correlation of urban and historical and cultural memory. The research is based on the idea of reflecting on the map of a modern city several, sometimes warring ones, types of historical memory encoded in the monuments of material culture. At the same time, the idea of the extraordinary opportunities of urbanism as a means of creating a mnemonic code is articulated. On the comparison of old and new gadons, updating of the toponymic of Zaporizhzhia during the implementation of measures on decomunization, it was considered how changes in the nomination of urban space objects are associated with processes of transformation and correlation of memory of the past and the formation of certain vectors of knowledge about the present country and cities. The analysis of changes in the toponymic of the city has shown that the abandonment of the old names associated with the sacralization of communist ideology, Soviet history and its leaders, launches the process of forgetting, as visual and sound signs of memory disappear. At the same time,